

Konwencje i porozumienia cz 1

Echo nr 117/2004

W kolejnych numerach „Echa Limanowskiego” będziemy przedstawiać Państwu konwencje i porozumienia przyrodnicze ratyfikowane przez Polskę.

Umowy, porozumienia i pakt międzynarodowe były obecne w dziejach ludzkości od niepamiętnych czasów. Pojawiły się wówczas, gdy wykształciły się organizacje państwowe, pozostające ze sobą we wzajemnych, choćby luźnych kontaktach. Istnienie formalnych porozumień międzynarodowych stwierdzono już w odległej starożytności. I tak, już około 2100 r. p.n.e. zawarty został uroczysty traktat między władzami Lagany i Umny, miast-państw położonych j w Mezopotamii, dotyczący przebiegu dzielącej je granicy, za naruszenie której groziła, według dokonanych uzgodnień, kara narażenia się kilku sumeryjskim bogom. Wraz z rozwojem państwowości, stosunki międzynarodowe nabierały coraz większego znaczenia, stając się ważnym elementem polityki każdego z państw. Oczywiście, większość ówczesnych porozumień pomiędzy krajami była wynikiem konfliktów zbrojnych i regulowała efekty starć zwaśnionych stron lub formułowała zaczepne bądź obrosną sojusze. Ta sfera działań pozostała praktycznie do początku XX wieku główną domeną dwu- i wielostronnych umów i paktów.

Utworzenie w 1919 roku Ligi Narodów dało podstawy do współpracy międzynarodowej w skali globalnej. W ten sposób za pomocą odpowiednich konstrukcji polityczno-prawnych chciano zapewnić trwałą pokój przez aktywne współdziałanie wielu państw. W ciągu piętnastu lat (1920-1934) podpisano aż 246 umów międzynarodowych, mających na celu tworzenie systemu pokojowej regulacji sporów, co niestety nie uchroniło świata przed wybuchem II wojny światowej.

W XX wieku tematem umów międzynarodowych stała się także

ochrona środowiska. Gwałtowny rozwój cywilizacyjny spowodował niespotykane dotąd przeobrażenia naszej planety. Zanieczyszczenie atmosfery i wody, wycinanie lasów czy bezpośrednia eksploatacja gatunków doprowadziła do gwałtownych i niestety w znacznej części nieodwracalnych zmian różnorodności biologicznej. I choć tempo rozszerzania list wymarłych gatunków czy znikłych ekosystemów w ostatnich dziesięcioleciach osłabło, to proces ten postępuje nieuchronnie.

Już na początku wieku zdano sobie sprawę, że ze względu na swój wymiar i ogólnoświatowy charakter problemy ekologiczne wymagają rozwiązań międzynarodowych. Najstarszym tego przykładem jest Konwencja o ochronie ptaków pożytecznych dla rolnictwa, podpisana w Paryżu w 1932 roku figuruje do dziś dzień w skorowidzu obowiązujących przepisów prawnych, jako jedna z najdawniejszych wielostronnych umów międzynarodowych z zakresu ochrony środowiska. Pod koniec lat sześćdziesiątych XX wieku rozpoczął się szerszy rozwój polityki międzynarodowej w dziedzinie ochrony środowiska. W 1968 roku problemy ujęte w skrócie „człowiek i środowisko” znalazły się w centrum zainteresowania najwyższego światowego forum narodów tj. XXIII sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ. Zwrócono wtedy uwagę, że po raz pierwszy w historii ludzkości pojawił się kryzys o zasięgu ogólnoświatowym, obejmujący zarówno kraje rozwinięte jak rozwijające się – kryzys dotyczący stosunku człowieka do środowiska. W przyjętych dokumentach zawarto stwierdzenie o konieczności ratowania środowiska przyrodniczego, zobowiązano także Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych do przygotowania raportu, który zwróciłby uwagę państwom członkowskim i opinii społecznej na coraz jaskrawiej występujące problemy ekologiczne. Powstały w efekcie tego dokument, znany pod nazwą Raportu U'thanta stał się „milowym kamieniem” w działaniach na rzecz ochrony dziedzictwa naturalnego naszej planety.

Od tego czasu rozpoczął się gwałtowny rozwój międzynarodowych

aktów prawnych w tej sferze.

W sumie w szeroko rozumianej sferze ochrony środowiska funkcjonuje na świecie kilkadziesiąt umów i porozumień międzynarodowych o charakterze globalnym lub regionalnym. Do tego dochodzą jeszcze setki porozumień o charakterze dwustronnym zawieranych bądź w celu ogólnego rozwoju współpracy bilateralnej, bądź w celu wspólnej realizacji wybranych zadań.

Aktualnie Polska jest sygnatariuszem 33 konwencji, protokołów i porozumień międzynarodowych w dziedzinie ochrony środowiska (w tym 9 bezpośrednio dotyczących różnorodności biologicznej), z której do tej pory ratyfikowano 21. W stosunku do czterech dalszych planowane jest przystąpienie lub podpisanie. Polska zawarła także umowy o współpracy w sferze ochrony środowiska z 18 krajami europejskimi, w tym ze wszystkimi naszymi sąsiadami.

Ponieważ akty prawa międzynarodowego są dla ich sygnatariuszy obowiązujące na równi z prawem krajowym, to jednak są znacznie słabiej rozpropagowane i mało znane w społeczeństwie. Cykl artykułów w „Echu Limanowskim” ma na celu zapoznanie się z tymi, które mają najważniejsze znaczenie dla ochrony przyrody w Polsce i które zostały przez nasz kraj podpisane i ratyfikowane a także z działaniami podejmowanymi w naszym kraju w celu wdrożenia ich.

Na podstawie „Konwencji i porozumienia przyrodnicze ratyfikowane przez Polskę” A.Weigle, Warszawa 2002
Piotr Ociepka